

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО ПІДґРУНТЯ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА СТРУКТУРИЗАЦІЇ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

©2020 БЕККЕР М. Л.

УДК 332.012.2
JEL: R10; R13; R58

Беккер М. Л. Формування наукового підґрунтя для ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону

Актуальність статті підтверджується зростанням ролі наукового забезпечення щодо ідентифікації та структуризації проблем регіонального розвитку при розробці напрямів державної регіональної політики, а також при формуванні стратегій і програм соціально-економічного розвитку регіонів України. Метою статті є обґрунтування методичного підходу до ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону. Проведено аналіз тлумачення сутності понять «проблемний регіон» і «депресивний регіон». Визначено, що поняття «проблемний регіон» є ширшим, незважаючи на те, що в законодавстві України його визначення відсутнє. Доведено, що для ідентифікації та структуризації проблем регіонального розвитку доцільно застосовувати розроблений автором методичний підхід, які містить чотири послідовні етапи, реалізація яких дозволить здійснити якісну та кількісну оцінку особливостей розвитку регіонів України та ідентифікувати проблеми, що його супроводжують. Ідентифікація та структуризація проблем і визначення цілей розвитку регіонів проводиться у вимірах «Природно-територіальний і соціально-економічний потенціал», «Соціально-економічна та екологічна результативність», «Якість життя населення». Для визначених вимірів дослідження проблем і визначення цілей розвитку регіонів запропоновано застосовувати інтегральні показники, що розраховуються за допомогою адитивної методики згортки їхніх часткових показників та компонент. Перспектива подальших досліджень полягає в удосконаленні методичного забезпечення цілепокладання розвитку регіонів України.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток регіонів, проблеми регіонального розвитку, ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону, інтегральна оцінка.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-89-95>

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Формул.:** 4. **Бібл.:** 22.

Беккер Марк Львович – здобувач, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: ndc_ipr@ukr.net

UDC 332.012.2
JEL: R10; R13; R58

Bekker M. L. Formation of Scientific Grounds for Identification and Structuring of Problems of the Region Development

The relevance of the article is justified by the increasing role of scientific provision for identification and structuring of regional development problems in the evolution of directions of the State regional policy, as well as in the formation of strategies and programs of socio-economic development of regions of Ukraine. The article is aimed at substantiating the methodical approach to identification and structuring of problems of the region development. The analysis of the interpretation of the essence of concepts of «problematic region» and «depressed region» is carried out. It is defined that the concept of «problematic region» is wider, despite the fact that there is no such definition in the legislation of Ukraine. It is proved that in order to identify and structure the problems of regional development, it is advisable to apply the methodical approach developed by the author, which contains four consecutive stages, the implementation of which will allow to carry out a qualitative and quantitative assessment of the peculiarities of the regional development of Ukraine and identify the accompanying problems. Both the identification and structuring of problems along with determination of regional development goals is carried out in the measurements of «Natural-territorial and socio-economic potential», «Socio-economic and ecological efficiency», «Quality of life of the population». As for the above defined measurements of problem research and determination of regional development goals, it is proposed to apply the indicative indicators calculated using an additive method of convolution of their partial indicators and components. Prospect for further research is to improve the methodological provision of the goal-setting of development of regions of Ukraine.

Keywords: socio-economic development of regions, problems of regional development, identification and structuring of problems of the region development, integral assessment.

Fig.: 3. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 4. **Bibl.:** 22.

Bekker Mark L. – Applicant, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenerny Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ndc_ipr@ukr.net

Проблеми регіонального розвитку є важливим аспектом теоретичних і прикладних досліджень у регіоналістиці. Їх недооцінка або ігнорування в процесі прийняття стратегічних рішень негативно впливає на ефективність державної регіональної політики та створює загрози для стабільного розвитку кожного регіону країни. Ідентифікація та структуризація проблем регіонального розвитку необхідна, передусім, при розробці напрямів державної

регіональної політики, а також при формуванні стратегій і програм соціально-економічного розвитку регіонів України.

На даний час існує багато наукових розробок, що присвячені проблемам, які супроводжують процеси економічного, соціального та екологічного розвитку регіонів різних країн світу. Зокрема, роботи В. Агофонова, В. Вакуленка, З. Варналія, З. Герасимчука, В. Галуцака, Л. Добрик, І. Дегтярьової, О. Івано-

вої, Ю. Керецмана, М. Кизима, Ю. Ковбасюка, М. Маніліча, Н. Порплиці, Л. Шеховцева, С. Шульц та інших розкривають різні аспекти нерівномірності соціально-економічного розвитку регіонів, утворення проблемних регіонів у країні та пошуку механізмів стимулювання регіонального розвитку, у тому числі на самодостатній основі.

Проте в цих дослідженнях недостатньо уваги приділено теоретико-методичним аспектам ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону, які дозволять одержувати більш якісну інформацію та підвищити ефективність процесів стратегування регіонального розвитку.

Метою статті є обґрунтування методичного підходу до ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону.

У науковій літературі при дослідженні проблем регіонального розвитку використовуються дві категорії: «проблемний регіон» і «депресивний регіон» [1–5]. У *табл. 1* наведено порівняння тлумачень сутності понять «проблемний регіон» і «депресивний регіон», які зустрічаються в науковій літературі.

Аналіз літературних джерел дозволяє дійти висновку, що поняття «проблемний регіон» є більш широким. Проте в законодавстві України є визначення поняття «депресивний район» і «депресивне місто»:

- ✦ депресивним є промисловий район, у якому спостерігається: найбільш високий рівень зареєстрованого безробіття; найбільш низький рівень середньомісячної заробітної плати; найбільш низький обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) на душу населення; найбільш висока частка зайнятих у промисловості [14];
- ✦ депресивним є сільський район, у якому найбільш низькі показники: щільності й природного приросту населення; найбільш низький рівень середньомісячної заробітної плати; найбільш низький обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції (робіт, послуг) на душу населення; найбільш висока частка зайнятих у сільському господарстві [14];

- ✦ депресивними є міста, у яких: найбільш високі показники рівня зареєстрованого довгострокового безробіття; найбільш низький середній рівень заробітної плати [14].

Аналіз тлумачень понять «проблемний регіон» і «депресивний регіон» дозволяє визначити, що основою утворення проблемних і депресивних регіонів є нерівномірність їх розвитку, яка залежить від економічних, політичних, соціокультурних, ресурсних і географічних факторів. Комплексний вплив цих груп факторів зумовлює усталеність нерівномірності соціально-економічного розвитку регіонів країни та кристалізацію проблем, що його супроводжують. Тому при дослідженні проблем регіонального розвитку необхідно приділяти увагу дослідженню нерівномірності його тенденцій.

Теоретичним підґрунтям дослідження нерівномірності регіонального розвитку є понятійний апарат, що складається з термінів «диференціація», «нерівномірність», «асиметрія», «поляризація», «нерівноважність».

Згідно з дослідженням [15], ці поняття є синонімічними та характеризують різні стадії процесу формування нерівноважності регіонального розвитку, як показано на *рис. 1*.

Диференціацію регіонального розвитку можна визначити як поступове формування якісних та/або кількісних відмінностей у показниках, що його характеризують. О. Рядно та О. Беркут [16] підкреслюють, що диференціація регіонального розвитку є невід'ємною характеристикою соціально-економічних систем, яка може бути оцінена за кількісними показниками та характеризує стан регіональної соціально-економічної системи в певний момент часу.

У згаданій роботі [16] пропонується оцінювати диференціацію регіонального розвитку за такими напрямками:

- ✦ *оцінювання рівня диференціації*: визначення розбіжностей за соціально-економічними показниками, що характеризують економічний і соціальний розвиток регіонів у динаміці;

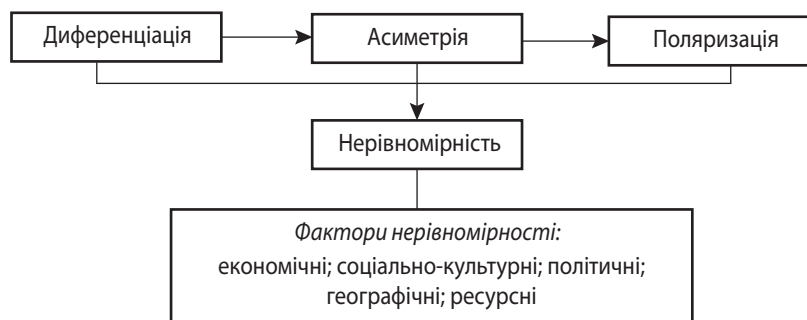

Рис. 1. Зв'язок між поняттями, що характеризують нерівномірність регіонального розвитку

Джерело: узагальнено за [15].

Тлумачення сутності понять «проблемний регіон» і «депресивний регіон» у науковій літературі

Автор(-и) / Джерело	Визначення
<i>Поняття «проблемний регіон»</i>	
С. Плотницька [3]	Слаборозвинені, відсталі, кризові, депресивні та інші території з проблемами розвитку, які вони не можуть вирішити самостійно
Дж. Ле Гранд, Р. Робінсон [6]	Регіональні проблеми існують, коли є значні відмінності в рівні життя населення в різних регіонах країни
З. Герасимчук, В. Галушак [7]	Просторово-територіальне утворення, в якому із соціальних, економічних, екологічних або інших причин припиняють діяти стимули саморозвитку та немає надії розраховувати на саморозв'язання кризової ситуації
М. Барановський [8]	Узагальнене означення різних типів територій, які характеризуються певними негативними тенденціями
В. Керецман [9]	Регіони, у яких системна криза викликає незворотні соціальні та політичні деформації
<i>Поняття «депресивний регіон»</i>	
Е. Аймагамбетов, Е. Жайлауов [10]	Регіони, які в силу причин економічного, екологічного, соціального або демографічного характеру втратили свою конкурентоспроможність і економічну значущість, що призвело до зниження обсягу виробництва товарів і послуг, збільшення кількості безробітних, зниження рівня життя населення
М. Хвесик, Л. Горбач, Н. Вишневська, Ю. Хвесик [11]	Депресивні регіони – це такі просторово-локальні утворення, у яких через економічні, політичні, соціальні, екологічні й інші причини перестають діяти сили саморозвитку, а отже, немає підстав розраховувати на самостійний вихід із кризової ситуації
А. Новікова [12]	Промислово розвинена територія, кризовий стан якої є проявом структурної кризи економіки та нерівномірності розвитку промислового виробництва по галузях і регіонах України
Я. Шевчук [13]	Територіальна система того або іншого ієрархічного рівня, у якій за відносно короткий проміжок часу кардинально змінилися тенденції соціально-економічного розвитку – від висхідних до спадних, від процвітання до занепаду

✦ *ідентифікація характеристик диференціації регіонального розвитку на основі застосування додаткових методів аналізу: класифікації регіонів для визначення стійких груп регіонів за характеристиками соціально-економічного розвитку; факторний аналіз для визначення взаємозв'язків між змінними, що характеризують соціально-економічний розвиток кожного регіону, та зменшення числа таких змінних. Як висновок можна отримати перелік факторів, за якими спостерігається найбільша регіональна диференціація [16].*

Асиметрія регіонального розвитку (від «порушення симетрії») – це порушення рівномірності розвитку регіонів країни, зокрема відхилення від середньої лінії, яке призводить до нестійкості економічного простору країни [17].

Для аналізу асиметрії регіонального розвитку в роботах [17; 18] пропонується використовувати групи показників, що характеризують економічний, соціальний і територіальний розвиток регіонів: показники соціальної, економічної та територіальної асиметрії.

Таким чином, урахування процесів нерівномірності регіонального розвитку та ідентифікації проблем, що його супроводжують, надзвичайно важлива в сучасних умовах і розкривається в багатьох дослідженнях.

Ідентифікація та структуризація проблем регіонального розвитку є елементом процесу економічної діагностики.

Л. Костирко тлумачить економічну діагностику як комплекс досліджень, спрямованих на виявлення цілей функціонування господарюючого суб'єкта та способів їх досягнення [19].

М. Мельник відзначає, що діагностика є одним з інструментів для визначення пріоритетів і знаходження найбільш раціональних у конкретних умовах шляхів розвитку та поліпшення управління [20].

Т. Загорна тлумачить діагностику як систематичний збір, відображення, аналіз та опрацювання даних спеціальними методами в різних аспектах [21].

Отже, діагностика регіонального розвитку є базовим етапом у процесі визначення проблем, що його супроводжують. Застосування інструментів і методів економічної діагностики для визначення проблем

регіонального розвитку дозволяє скласти їх максимально повний перелік, виявити причинно-наслідкові зв'язки, що утворюються в процесі соціально-економічного розвитку регіонів, та ідентифікувати чинники утворення проблем, а також структурувати сукупність визначених проблем за певними критеріями.

Крім того, діагностика процесів регіонального розвитку з точки зору ідентифікації проблем, що його супроводжують, дозволяє поглибити знання щодо особливостей реалізації потенціалу розвитку кожного регіону країни [22] та надати рекомендації для визначення майбутніх сценаріїв соціально-економічних перетворень на регіональному рівні.

Грунтуючись на аналізі наведених у науковій літературі досліджень та методичних підходів щодо ідентифікації та структуризації проблем і визначення цілей розвитку регіонів, розглянутих раніше, у роботі пропонується методичний підхід до ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону, логіку якого представлено на рис. 2.

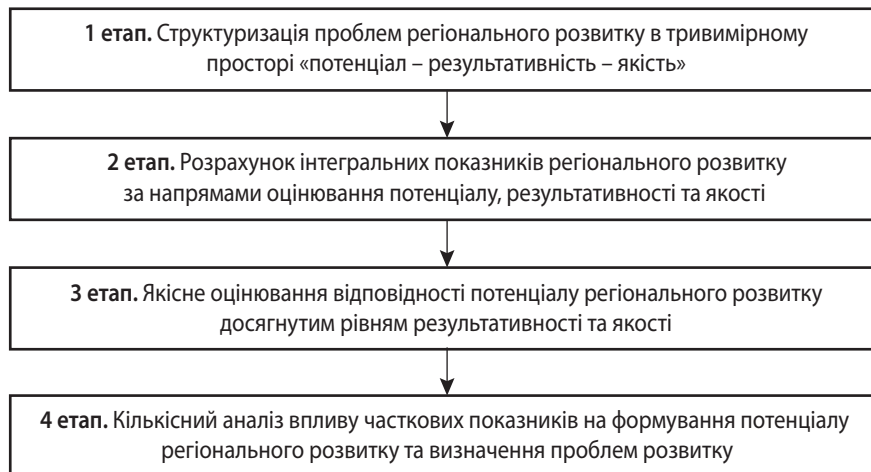

Рис. 2. Логіка методичного підходу до ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону

Джерело: авторська розробка.

Таким чином, методичний підхід містить чотири етапи, реалізація яких дозволить здійснити якісну та кількісну оцінку особливостей розвитку регіонів України та ідентифікувати проблеми, що його супроводжують.

На *першому етапі* відбуваються збір і систематизація вихідної інформації, що характеризує економічний, соціальний та екологічний розвиток регіонів країни з різних джерел. Такими джерелами можуть виступати матеріали Державної статистичної служби України та інших країн світу, міжнародні бази даних, експертно-аналітичні звіти, наукові публікації тощо. Найменш впорядкованими з цих джерел і найбільш об'ємними є науково-інформаційні видання.

Використання всіх наведених джерел пошуку інформації підвищить результативність першого етапу запропонованого методичного підходу з ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону.

На *другому етапі* проводиться інтегральна оцінка регіонального розвитку за напрямками оцінювання потенціалу, результативності та якості, яка передбачає розрахунок трьох інтегральних показників, як показано нижче.

На *третьому етапі* здійснюється якісне оцінювання відповідності потенціалу регіонального розвитку досягнутим рівням результативності та якості на основі застосування методів багатовимірної кластерного аналізу (метод *k*-середніх).

Четвертий етап запропонованого методичного підходу передбачає проведення подальшого кількісного аналізу впливу часткових показників на формування потенціалу регіонального розвитку та визначення його проблем.

Отже, у рамках запропонованого методичного підходу структурувати проблеми регіонального розвитку пропонується у тривимірному просторі: «потенціал – результативність – якість» (рис. 3).

Як видно з рис. 3, ідентифікація та структуризація проблем і визначення цілей розвитку регіонів проводиться у вимірах «Природно-територіальний і

соціально-економічний потенціал», «Соціально-економічна та екологічна результативність» та «Якість життя населення».

«Природно-територіальний і соціально-економічний потенціал» (ПТСЕП) характеризують: природно-ресурсний потенціал, територіальне розміщення, адміністративно-територіальний поділ, соціальний та економічний потенціали.

«Соціально-економічна та екологічна результативність» (СЕЕР) визначається через зайнятість і доходи населення, ВРП, обсяги реалізації та експорту товарів і послуг, екологічний рівень навколишнього середовища.

«Якість життя населення» (ЯЖН) описують такі компоненти: довге і здорове життя; безпека життя; сукупні витрати домогосподарств; освіта; раціональне харчування; забезпеченість житлом і дозвілля.

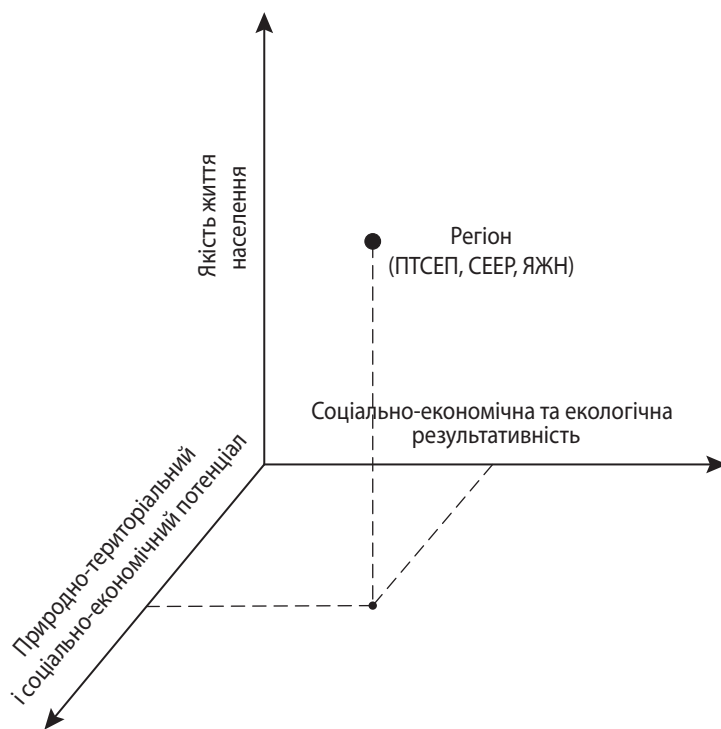

Рис. 3. Простір ідентифікації та структуризації проблем і визначення цілей розвитку регіонів

Джерело: авторська розробка.

Визначені виміри дослідження ідентифікації та структуризації проблем і визначення цілей розвитку регіонів представляють собою відповідні інтегральні показники, що розраховуються за допомогою адитивної методики згортки їхніх часткових показників і компонент.

Інтегральні показники вимірів (I_{B_j}) регіону, а також оцінки їхніх компонент та елементів (K_{ij}) розраховуються за допомогою формули:

$$K_{ij} = \sum_{l=1}^n w_l z_{ijl}, \quad (1)$$

де z_{ijl} – кількісна стандартизована оцінка l -го часткового показника j -го елемента i -ї компоненти інтегрального показника;

w_l – коефіцієнт значущості l -го часткового показника j -го елемента i -ї компоненти, визначається за формулою:

$$w_l = \frac{v_l}{\sum_{l=1}^n v_l}, \quad (2)$$

де v_l – коефіцієнт варіації l -го часткового показника j -го елемента i -ї компоненти;

n – кількість часткових показників, за допомогою яких оцінюється j -й елемент i -ї компоненти інтегрального показника.

Стандартизована оцінка l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти інтегрального показника визначається за формулами:

а) для показників-стимуляторів:

$$z_{ijl} = \frac{x_{ijl} - x_{\min l}}{x_{\max l} - x_{\min l}}, \quad (3)$$

де x_{ijl} – фактичне значення l -го часткового показника j -го елемента i -ї компоненти;

$x_{\min l}$ та $x_{\max l}$ – відповідно мінімальне та максимальне значення l -го часткового показника j -го елемента i -ї компоненти;

б) для показників-дестимуляторів:

$$z_{ijl} = \frac{x_{\max l} - x_{ijl}}{x_{\max l} - x_{\min l}}. \quad (4)$$

ВИСНОВКИ

Таким чином, запропонований методичний підхід до ідентифікації та структуризації проблем розвитку регіону дозволяє провести повну діагностику регіонального розвитку, визначити перелік проблем, що його супроводжують, і провести аналіз впливу часткових показників на формування потенціалу регіонального розвитку для прийняття управлінських рішень щодо стимулювання саморозвитку регіонів країни.

Перспектива подальших досліджень полягає в удосконаленні методичного забезпечення цілепокладання розвитку регіону України, в основу якого мають бути покладені ідентифіковані проблеми економічного, соціального та екологічного розвитку регіонів країни та відповідні заходи щодо їх подолання. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Градов А. П. Понятие проблемной ситуации. *Научно-технические ведомости СПбГПУ. Серия «Экономические науки»*. 2014. № 6. С. 18–25. URL: <https://economy.spbstu.ru/userfiles/files/articles/2014/6/2.pdf>

2. Асанович В. Я., Печко Е. В. Анализ проблем социально-экономического развития региона с использованием систем поддержки принятия решений. *Вестник Белорусского государственного экономического университета*. 2009. № 1. С. 35–43. URL: http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/4737/2/Asanovich%20V.%20Analiz%20problem%20sots.-ek.%20razvitiya%20regiona...%20Vestnik%20BGEU%201_09.pdf
3. Плотницька С. І. Проблеми ідентифікації депресивних територій України. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 4. С. 195–200. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/195-200.pdf>
4. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Козирева О. В. Аналіз законодавства України з державної підтримки розвитку проблемних регіонів. *Бізнес Інформ*. 2016. № 7. С. 17–27. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-7_0-pages-17_27.pdf
5. Кизим Н. А., Полякова О. Ю., Хаустова В. Е., Омаров Ш. А. Моделирование устойчивого развития регионов : монография. Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2010. 180 с.
6. Le Grand J., Robinson R. The Regional Problem // In: The Economics of Social Problems. London : Palgrave Macmillan, 1976. P. 99–120. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-15632-0_5#:~:text=A%20regional%20problem%20exists%20when,of%20unemployment%20in%20an%20area
7. Герасимчук З. В., Галушак В. Л. Політика розвитку проблемних регіонів: методологічні засади формування та реалізації : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2006. 248 с.
8. Барановський М. О. Депресивність регіонів України. *Теорія та практика досліджень*. Ніжин, 2006. Вип. 1. С. 74–81.
9. Керещман В. Ю. До проблеми законодавчого забезпечення розвитку регіонів в Україні. *Вісник Державної служби в Україні*. 2004. № 4. С. 51.
10. Аймагамбетов Е. Б., Жайлауов Е. Б. Апробация комбинированного подхода к идентификации депрессивных регионов. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 158–167.
11. Хвесик М. А., Горбач Л. М., Вишневська Н. В., Хвесик Ю. М. Стратегія соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Волинської області) : монографія. Київ : Кондор. 2004. 376 с.
12. Новікова А. М. Депресивні території: європейський досвід та проблеми України. *Стратегічна панорама*. 2000. № 3–4. С. 115.
13. Шевчук Я. В. Депресивні територіальні суспільні системи: критерії визначення та напрями санації : монографія. Львів, 2008. 133 с.
14. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 8 вересня 2005 р., № 2850-IV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>
15. Губанова Е. С., Клещ В. С. Методика оценки неравномерности социально-экономического развития региона. *Проблемы развития территории*. 2018. № 6. С. 30–41. DOI: 10.15838/ptd.2018.6.98.2
16. Рядно О. А., Беркут О. В. Теоретико-методологічні аспекти дослідження диференціації соціально-економічного розвитку регіонів. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2016. № 2. С. 79–91. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2570/1/ilovepdf_com-80-92.pdf
17. Яскал І. В. Асиметрія внутрішньорегіонального соціально-економічного розвитку в сучасному науковому дискурсі. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. Вип. 6. С. 42–47. URL: https://www.researchgate.net/publication/317837057_Asimetria_vnutrisnoregionalno-go_socialno-ekonomichnogo_rozvitku_v_sucasnomu_naukovomu_diskursi
18. Жовтяк Г. А. Оцінювання просторової асиметрії розміщення продуктивних сил в економіці регіону. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4300>
19. Костирко Л. А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства : монографія. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Фактор, 2008. 336 с.
20. Мельник М. І. Теоретико-методологічні підходи дослідження бізнес-середовища. *Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Структурна трансформація територіальних суспільних систем*. 2007. Вип. 5. С. 423–436.
21. Загорна Т. О. Економічна діагностика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 400 с.
22. Кизим Н., Хаустова В., Козырева Е. Анализ особенностей региональной политики в Европейском Союзе. *Innovative Economics and Management*. 2016. № 3. С. 58–70.

REFERENCES

- Asanovich, V. Ya., and Pechko, Ye. V. "Analiz problem sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya regiona s ispolzovaniem sistem podderzhki prinyatiia resheniy" [Analysis of the Problems of Socio-economic Development of the Region Using Decision Support Systems]. *Vestnik Belorusskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta*. 2009. http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/4737/2/Asanovich%20V.%20Analiz%20problem%20sots.-ek.%20razvitiya%20regiona...%20Vestnik%20BGEU%201_09.pdf
- Aymagambetov, Ye. B., and Zhaylauov, Ye. B. "Aprobatsiya kombinirovannogo podkhoda k identifikatsii depressivnykh regionov" [Testing a Combined Approach to Identifying Depressed Regions]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3 (2017): 158-167.
- Baranovskyi, M. O. "Depresyvnist rehioniv Ukrainy" [Depression in the Regions of Ukraine]. In *Teoriia ta praktyka doslidzhen*, issue 1, 74-81. Nizhyn, 2006.
- Gradov, A. P. "Ponyatiye problemnoy situatsii" [The Concept of a Problem Situation]. *Nauchno-tekhnicheskiye vedomosti SPbGPU. Seriya «Economicheskkiye nauki»*. 2014. <https://economy.spbstu.ru/userfiles/files/articles/2014/6/2.pdf>
- Gubanova, Ye. S., and Kleshch, V. S. "Metodika otsenki neravnomernosti sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya regiona" [Methods to Evaluate Uneven Socio-Economic Development of a Region]. *Problemy razvitiya territorii*, no. 6 (2018): 30-41. DOI: 10.15838/ptd.2018.6.98.2

- Herasyimchuk, Z. V., and Halushchak, V. L. *Polityka rozvytku problemnykh rehioniv: metodolohichni zasady formuvannia ta realizatsii* [Policy of Development of Problem Regions: Methodological Bases of Formation and Realization]. Lutsk: Nadstyria, 2006.
- Keretsman, V. Yu. "Do problemy zakonodavchoho zabezpechennia rozvytku rehioniv v Ukraini" [To the Problem of Legislative Support of Regional Development in Ukraine]. *Visnyk Derzhavnoi sluzhby v Ukraini*, no. 4 (2004): 51.
- Khvesyuk, M. A., Horbach, L. M., and Vyshnevska, N. V., Khvesyuk, Yu. M. *Stratehiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu (na prykladi Volynskoi oblasti)* [Strategy of Socio-economic Development of the Region (on the Example of Volyn Region)]. Kyiv: Kondor, 2004.
- Kizim, N. A. et al. *Modelirovaniye ustoychivogo razvitiya regionov* [Modeling Sustainable Development of Regions]. Kharkiv: ID «INZhEK», 2010.
- Kizim, N., Khaustova, V., and Kozyreva, Ye. "Analiz osobenostey regionalnoy politiki v Yevropeyskom Soyuze" [Analysis of the Features of Regional Policy in the European Union]. *Innovative Economics and Management*, no. 3 (2016): 58-70.
- Kostyrko, L. A. *Diahnostyka potentsialu finansovo-ekonomichnoi stiikosti pidpriemstva* [Diagnosis of the Potential of Financial and Economic Stability of the Enterprise]. Kharkiv: Faktor, 2008.
- Kyzym, M. O., Khaustova, V. Ye., and Kozyreva, O. V. "Analiz zakonodavstva Ukrainy z derzhavnoi pidtrymky rozvytku problemnykh rehioniv" [An Analysis of the Legislation of Ukraine on the State Support for Development of the Disadvantaged Regions]. *Biznes Inform.* 2016. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-7_0-pages-17_27.pdf
- [Legal Act of Ukraine] (2005). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>
- Le Grand, J., and Robinson, R. "The Regional Problem". *The Economics of Social Problems*. London : Palgrave Macmillan, 1976. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-15632-0_5#:~:text=A%20regional%20problem%20exists%20when,of%20unemployment%20in%20an%20area
- Melnyk, M. I. "Teoretyko-metodolohichni pidkhody doslidzhennia biznes-seredovyscha" [Theoretical and Methodological Approaches to the Study of the Business Environment]. *Sotsialno-ekonomichni doslidzhennia v perekhidnyi period. Strukturna transformatsiia terytorialnykh suspilnykh system*, no. 5 (2007): 423-436.
- Novikova, A. M. "Depresyvni terytorii: yevropeyskyi dosvid ta problemy Ukrainy" [Depressed Territories: European Experience and Problems of Ukraine]. *Stratehichna panorama*, no. 3-4 (2000): 115-.
- Plotnyska, S. I. "Problemy identyfikatsii depresyvykh terytorii Ukrainy" [Problems of Authentication of the Depressed Territories in Ukraine]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. 2012. <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/195-200.pdf>
- Riadno, O. A., and Berkut, O. V. "Teoretyko-metodolohichni aspekty doslidzhennia dyferentsiatsii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv" [Theoretical and Methodological Aspects of the Study of Differentiation of Socio-Economic Development of Regions]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*. 2016. http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2570/1/ilovepdf_com-80-92.pdf
- Shevchuk, Ya. V. *Depresyvni terytorialni suspilni systemy: kryterii vyznachennia ta napriamy sanatsii* [Depressed Territorial Social Systems: Criteria for Definition and Directions of Rehabilitation]. Lviv, 2008.
- Yaskal, I. V. "Asymetriia vnutrishnyorehionalnoho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v suchasnomu naukovomu diskursi" [Asymmetry of Intra-Regional Social and Economic Development in the Modern Scientific Discourse]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*. 2016. https://www.researchgate.net/publication/317837057_Asimetria_vnutrishnoregionalnogo_socialno-ekonomichnogo_rozvitku_v_suchasnomu_naukovomu_diskursi
- Zahorna, T. O. *Ekonomichna diahnostyka* [Economic Diagnostics]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2007.
- Zhovtiak, H. A. "Otsiniuvannia prostorovoi asymetrii rozmishchennia produktyvnykh syl v ekonomitsi rehionu" [Estimation of the Unevenness of Spatial Distribution of Productive Forces in the Region's Economic]. *Efektivna ekonomika*. 2015. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4300>